

KORRALDUS

29. märts 2019 nr 1-3/19/604

Luba haneliste küttimiseks väljaspool jahiaega

I. ASJAOLUD

Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda (edaspidi *EPKK*) on pöördunud Keskkonnaameti poole ettepanekuga töötada välja täpsustatud kord heidutusjahi korraldamiseks hanelistele kahjustuse vältimiseks väljaspool jahihooaega seoses ulatuslike kevadiste põllukahjustustega Eesti maakondades¹.

EPKK hinnangul on viimase aastakümne jooksul oluliselt suurenenud Eestit rändel läbivate haneliste arvukus, mis on oluliselt suurendanud nende poolt tekitatavaid kahjusid põllumajanduslikele kõlvikutele (põllud ja rohumaad). Seda on kinnitanud Eestis haneliste uurimisega tegelenud Aivar Leito poolt läbi viidud uuringud² ning seda on tõdetud mitmel Keskkonnaministeeriumis ning Riigikogu Maaelukomisjonis peetud laiapõhjalistel ümarlaudadel.

Haneliste arvukuse pidevat suurenemist on kinnitanud lisaks põllumeestele ka riiklikud ametkonnad, rahvusvaheline koostööplatvorm AEWA ja eesti ornitoloogide esindajad³.

Kevadine linnujaht on heidutusmeetmena kasutust ja praktilist tõendamist leidnud meie lähiriikidest Rootsis, Taanis ja Saksamaal^{4,5} ning kaugematest riikidest Põhja-Ameerikas, Kanadas⁶.

Nii põllumajandus- kui keskkonnavaldkonna esindajad on üksmeelel, et praegune süsteem kahjude kompenseerimiseks ei ole lahendus, sest see ei lahenda tegelikku probleemi ega võimalda kompenseerida tegelikku kahjude mahtu. Oluliselt on vähenenud erinevate heidutusmeetmete mõju, kuna linnud harjuvad sellega pikemas perspektiivis ja tunnevad ennast turvaliselt just kevadisel perioodil kui linnujaht on keelatud.

Vastavalt ornitoloogide selgitustele on hanelistel kevadel enne pesitsuspaika lendamist vaja koguda rasvavarusid, mistõttu on nõudlus proteiinirikka sööda (külvatud teravilja ja herne seeme, teraviljade ning rapsi orased, tärnanud värsked rohi) järele eriti suur. Teisest küljest võib looduses ühe lindude grupi, kellel

¹ Kiri on registreeritud Keskkonnaameti DHS-is numbri 13-11/18/18584-3 all.

² Haneliste seire koondaruanne on leitav internetiaadressilt:

http://seire.keskkonnainfo.ee/index.php?option=com_content&view=article&id=4048:hanel-luigid-ja-sookurg-2017-a&catid=1346:elustiku-mitmekesisuse-seire-2017 (27.03.2019).

³ AEWA haneliste tegevuskavad (sh valgepõsk-lagle tegevuskava) on leitavad internetiaadressilt: <https://www.unep-aewa.org/en/document/draft-international-single-species-management-plan-barnacle-goose-branta-leucopsis> (27.03.2019).

⁴ Kokkuvõte on leitav internetiaadressilt:

http://datazone.birdlife.org/userfiles/file/hunting/HuntingRegulations_Sweden.pdf (27.03.2019).

⁵ Artikkel on leitav internetiaadressilt: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0261219417300571> (27.03.2019).

⁶ Artikkel on leitav internetiaadressilt: <https://besjournals.onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/j.0021-8901.2004.00928.x> (27.03.2019).

praktiliselt puudub looduslik vaenlane, populatsiooni hüppeline suurenemine olla ohuks looduse tasakaalule (liikidele või tervetele kooslustele) ning suurendab oluliselt looduses ka taudide leviku riski.

Eelpool toodud teemade arutamiseks korraldas Keskkonnaministeerium 30.01.2019 nõupidamise, kuhu kaasati teemaga seotud erinevate osapoolte esindajad (Keskkonnaministeerium ja selle allasutused, põllumeeste esindajad ning ornitoloogid). Koosolekul otsustati, et heidutusjahti rakendamiseks algatatakse pilootprojekt, mille käigus rakendatakse nii haneliste peletusmeetmeid kui ka kevadist hanejahti heidutuse eesmärgil⁷. Heidutusjahti rakendatakse Eestist läbi rändavatele rabahanele (*Anser fabalis*), suur-laukhanele (*Anser albifrons*), valgepõsk-laglele (*Branta leucopsis*) ja kanada laglele (*Branta canadensis*) selleks välja valitud põllumassiividel. Lisaks lubatakse heidutusjahti hallhanele (*Anser anser*), kes võib vähesel hulgal ühes teiste hanelistega ka läbiringlades parvedes esineda. Heidutusjaht rändel viibivatele hanelistele on lubatud peamistes kahjustuskohtades Jõgeva, Tartu ja Ida-Viru maakondades.

II. ÕIGUSLIK PÕHJENDUS ja KAALUTLUSED

Jahiseaduse (edaspidi *JahiS*) § 23 lg 4 p 3 järgi korraldab jahipidamist väljaspool jahiaega uluki tekitatud kahjustuse vältimiseks Keskkonnaamet. Jahieeskirja § 3 lg 4 alusel võib hallhanele, rabahanele, suur-laukhanele, kanada laglele ja valgepõsk-laglele pidada varitsus-, hiilimis- või peibutusjahti ning jahti jahikoeraga, välja arvatud FCI 6. rühma kuuluva jahikoeraga, 20. septembrist 30. novembrini, sealhulgas valgepõsk-laglele nende lindude tekitatud põllukahjustuste piirkonnas kahjustuste vältimise eesmärgil.

Keskkonnaameti andmetel on haneliste: eriti raba-, suur-laukhane ja valgepõsk-lagle (edaspidi *hanelised*) arvukus viimastel aastatel tuntavalt tõusnud. Kevadrändel olevad, Eestist massiliselt läbi rändavad, hanelised peatuvad maaomanike teraviljapõldudel ja rohumaadel, põhjustades ulatuslikke kahjustusi. Viimase kümne aasta jooksul on Eestis raba-, suur-laukhane ja valgepõsk-lagle tekitatud kahjustuste kompenseerimiseks maaomanikele välja makstavad summad oluliselt suurenenud. Kui 2009. aastal hüvitati haneliste tekitatud kahju summas ca 100000 eurot, siis 2017. aastal maksti Keskkonnaameti poolt kahjusaajatele ca 230000 eurot. Paaril varasemal aastal on kahjude hüvitamiseks välja makstud summad olnud veelgi suuremad, ületades 320000 euro piiri. Kuna hüvitise puhul kehtib taotleja kohta summa piirmäär (ühele taotlejale ei hüvitata aastas rohkem kui 3200 eurot), siis on haneliste kahjustuste arvutuslik suurus veelgi kõrgem, jäädes viimasel viiel aastal 800000-1200000 euro piiresse. 2009. aastal oli arvestusliku hanekahju suurus kõigest alla 200000 euro).

Hall-, raba- ja suur-laukhani ning kanada- ja valgepõsk-lagle on lisatud on lisatud Euroopa Liidu linnudirektiivi⁸ I ja II lissasse (edaspidi *direktiiv*). Hall- ja rabahani ning kanada-lagle kuuluvad direktiivi II lisa A osasse, suur-laukhani II lisa B osasse ning valgepõsk-lagle on kantud direktiivi I lissasse.

Direktiivi 7. artikli 1. punkti kohaselt võib olenevalt konkreetse liigi arvukusest, geograafilisest levikust ja sigimisvõimest ühenduses II lisa loetletud liikidele jahti pidada vastavalt siseriiklikele õigusaktidele. Liikmesriigid peavad tagama, et jahipidamine nendele liikidele ei ohusta levikualal nende kaitsmiseks tehtud jõupingutusi. Direktiivi II lisa A osas osutatud liikidele võib pidada jahti sel geograafilisel maismaajamerialal, kus käesolevat direktiivi kohaldatakse. II lisa B osas osutatud liikidele võib jahti pidada üksnes osutatud liikmesriikides (sh Eestis). I lisa olevatele linnuliikidele võib jahti pidada erandkorras kahjustuse vältimise eesmärgil vastavalt direktiivi 9. artiklile. Eestis on valgepõsk-lagle kantud III kaitsekategooria liikide hulka, kellele võib jahti pidada väljaspool kaitsealasid.

Direktiivi 9. artikli 1. punkti kohaselt võivad Euroopa Liidu liikmesriigid teiste rahuldavate lahenduste puudumisel teha erandeid artiklite 5–8 sätetest järgmistel põhjustel: vältimaks tõsist kahju viljasaagile, kariloomadele, metsadele, kalastuspiirkondadele ja vetele või taimestiku ja loomastiku kaitseks. Eelpool toodud säte annab võimaluse kevadise heidutusjahti rakendamiseks Euroopa riikides (sh Eestis), kust hanelased kevadeti ja sügisel massiliselt läbi rändavad.

9. artikli 2. punktis on ära toodud, et artikli esimeses lõikes osutatud erandite puhul peab olema täpsustatud: a) milliste liikide suhtes erandeid kohaldatakse; b) püüdmiseks või tapmiseks lubatud vahendid, seadised või viisid; c) millise riski tingimustel ja millisel ajal ning kus selliseid erandeid võib lubada; d) asutus, kes

⁷ Kiri on registreeritud Keskkonnaameti DHS-is numbri 13-11/19/2421 all.

⁸ Euroopa Liidu Linnudirektiiv on leitav internetiaadressilt: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0147&from=DE> (22.03.2019).

on volitatud kinnitama, et nõutud tingimused on täidetud, ning otsustama, milliseid vahendeid, seadiseid või viise võib kasutada, millises ulatuses ja kellel see on lubatud; e) milliseid kontrollimeetmeid rakendatakse.

Väljaspool jahiaega loa andmine haneliste küttimiseks peab olema põhjendatud ja proportsionaalne meede kahjustuste vältimiseks või ennetamiseks. Seejuures tuleb kaaluda ka kõigi teiste meetmete eeleneva rakendamise võimalust (näiteks lindude peletamist ja hirmutamist, mida võib maaomanik teha aastaringselt ilma Keskkonnaameti loata). Küttimist väljaspool jahiaega saab käsitleda äärmusliku abinõuna ning on rakendatav vaid juhul kui teised valitud abinõud pole aidanud kahjustusi vältida või ennetada.

Kuna jahipidamise eesmärk on põldudel viibivate haneliste hirmutamine ja eemale peletamine, siis on jahti lubatud pidada hiilimis- ja varitsusjahina ning keelatud peibutusjaht ja jaht jahikoeraga. Pliihaavlite kasutamine jahil ei ole lubatud⁹.

Haneliste letaalset heidutust teostatakse kokku 35 põllumassiivil. Küttida lubatud isendite arvule seatakse nii ühes päevas kui kogu heidutuse perioodil ühelt põllumassiivilt kokku küttida lubatud isendite arv. Arvuliste küttimismahude määramine on vajalikud, et ära hoida haneliste põhjendamatu ja kontrollimatut küttimist, mis omakorda läheks vastuollu direktiivi 9. artiklis ära toodud 1. punkti põhimõtetega, mille kohaselt võib haneliste heidutusjahti pidada peletamise eesmärgil tõsiste teraviljakahjustuste ärahoidmiseks ja vältimiseks.

Ühelt põllumassiivilt on Tartu, Jõgeva ja Ida-Viru maakonnas lubatud ööpäevas küttida kokku kuni 10 hanelist ning kogu heidutusperioodi jooksul võib ühelt põllumassiivilt Tartu ja Jõgeva maakonnas maksimaalselt kokku küttida 150 rabahane, 150 suur-laukhane, 150 kanada laglet, 50 valgepõsk-laglet ja 10 hallhane. Ühelt põllumassiivilt Ida-Viru maakonnas võib heidutusperioodil maksimaalselt kokku küttida 150 rabahane, 150 suur-laukhane, 150 kanada laglet, 150 valgepõsk-laglet ja 10 hallhane. Haneliste küttimismahude piirarvu määramisel põllumassiividele on arvesse võetud lindude maandumise tõenäosust põldudele ja läbirändavate linnuparvede liigilist koosseisu. Kõikidel põllumassiividel läbirändavad hanelased suure tõenäosusega ei peatu. Samuti on läbirändavate linnuparvede liigiline koosseis maakonniti erinev, seetõttu erinevad ka Tartu ja Jõgeva maakonnas ning Ida-Viru maakonnas põllumassiividele määratud kütitavate haneliste piirarvud.

Haneliste küttimise paremaks korraldamiseks ja kehtestatud küttimismahust kinni pidamiseks on igale põllumassiivile määratud koordinaator, kes on Keskkonnaametile andnud suulise kinnituse, et on nõus eespool toodud informatsiooni vahendada. Koordinaatorite nimed on leitavad käskkirja lisas.

Kahjustuste edasiseks ärahoidmiseks ja haneliste peletamiseks on otstarbekas lubada haneliste heidutusjahti lindude tekitatud põllukahjustuste piirkonnas kevadrände ajal kahjustuste vältimise eesmärgil (põllumassiividel, mis on kirjeldatud korralduse lisas) väljaspool jahieeskirjas ettenähtud jahiaega, alates 1. aprillist kuni 30. aprillini.

III. OTSUSTUS

Lähtudes eeltoodust ning tuginedes jahiseaduse § 23 lg 4 p 3, jahieeskirja § 3 lg 4 ja Keskkonnaameti peadirektori 06.03.2019 käskkirja nr 1-1/19/80 „Metsaosakonna põhimääruse kinnitamine” punktidele 2.2.2. ja 3.9.4. otsustan:

- 1. Lubada korralduse lisas toodud Jõgeva ja Tartu maakonda jäävatelt põllumassiividelt küttida 150 rabahane, 150 suur-laukhane, 150 kanada laglet, 50 valgepõsk-laglet ja 10 hallhane ajavahemikul 1. aprillist kuni 30. aprillini;**
- 2. Lubada korralduse lisas toodud Ida-Viru maakonda jäävatelt põllumassiividelt küttida 150 rabahane, 150 suur-laukhane, 150 kanada laglet, 150 valgepõsk-laglet ja 10 hallhane ajavahemikul 1. aprillist kuni 30. aprillini;**
- 3. Haneliste küttimiseks on lubatud hiilimis- ja varitsusjaht. Peibutiste ja jahikoerte ning pliihaavlite kasutamine jahil ei ole lubatud;**

⁹ Jahiseadus on leitav internetiaadressilt: <https://www.riigiteataja.ee/akt/106072018012> (27.03.2019)

4. Ühelt põllumassiivilt on lubatud ööpäevas küttida kuni 10 isendit;
5. Iga põllumassiivi kohta määrata koordinaator (korralduse lisas). Koordinaatori ülesanne on koostada letaalse heidutuse graafik, milles märgitakse ära igal päeval konkreetsel põllumassiivil letaalset heidutust tegeva jahimehe nimi ja telefoninumber. Graafik tuleb esitada Keskkonnaametile hiljemalt 1. aprilliks (perioodi 1.-15. aprill kohta) ja 15. aprilliks (perioodi 16.-30. aprill kohta) aadressil info@keskkonnaamet.ee. Muudatustest graafikus tuleb teavitada Keskkonnaametit viivitamatult;
6. Jahti on lubatud pidada vaid nendel isikutel, kes on märgitud punktis 5 nimetatud graafikusse;
7. Koordinaator on kohustatud tagama etteantud küttimehahtudest kinnipidamise ja korraldama tema vastutusalasse jäävate põllumassiivide küttimeandmete esitamise (ankeet on leitav veebikeskkonnas <http://www.rewild.ee/haned>) hiljemalt küttime päevale järgneva päeva kella 12.00-ks.

Korraldust on võimalik vaidlustada 30 päeva jooksul otsuse teatavaks tegemisest, esitades vaide loa andjale haldusmenetluse seaduses sätestatud korras või kaebuse halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras

(allkirjastatud digitaalselt)

Aimar Rakko
juhataja
jahinduse ja vee-elustiku büroo

Saata: Keskkonnainspeksioon, Keskkonnaministeerium, tonu.traks@envir.ee, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda, info@epkk.ee

Margo Tannik
jahinduse peaspetsialist
jahinduse ja vee-elustiku büroo